

Yrkesfisket.

”Vinst för samhället att stoppa storskaliga Östersjöfisket”

Myndigheter och ministrar hävdar att det storskaliga fisket i Östersjön bidrar till samhällsekonomin. Men detta fiske får stora subventioner och vållar betydande samhällskostnader samtidigt som det dammsuger haven på fisk som mest går till produktion av fiskmjöl och fiskfoder, skriver **Stefan Fölster, Conrad Stralka och Per Larsson.**

DN.
DEBATT
200917

Svensk fiskepolitik för Östersjön har fram till i dag grundats på felaktiga antaganden. Ansvariga myndigheter, och även ministrar, har återkommande hävdad att yrkesfisket bidrar till samhällsekonomin och jobben utan tillstymmelse av analys om det verkligen förhåller sig så. Den första grundliga kalkylen, som vi publicerar i dag, visar på motsatsen. En del av yrkesfisket i Östersjön, det storskaliga, är mycket dyrt för statskassan och samhället i stort. Statens kostnader är mångdubbelt större än det storskaliga fiskets bidrag till samhällsekonomin. Samtidigt utarmas kustsamhällen när det småskaliga yrkesfisket och fritidsfisket trängs tillbaka.

De ansvariga myndigheterna – Jordbruksverket och Havs och vattenmyndigheten, hävdar rakt av i sin vision ”Svenskt yrkesfiske 2020” att ”svenskt yrkesfiske bidrar till en levande landsbygd, kust och skärgård. Arbetstillfällena skapas...”. Detta argument grundas inte på någon analys över huvud taget. I stället beklagar de att ”I media har yrkesfisket ofta skildrats som problematiskt och det har varit få inslag om fiskets faktiska bedrivande liksom yrkesfiskets bidrag till en levande kust- och landsbygd och till samhället i stort”.

Den första samhällsanalysen, som vi publicerar nu, visar på något helt annat. Vad tillför det storskaliga Östersjöfisket egentligen och vad kostar det vårt samhälle att upprätthålla ett fiske i Östersjön? Problemet är att en liten del av fartygen, de som ingår i det storskaliga fisket, får stora subventioner och vållar betydande samhällskostnader i övrigt. Samtidigt dammsuger dessa fartyg haven på fisk som mest går till produktion av fiskmjöl och fiskfoder med relativt lågt förädlingsvärde. De flesta fartyg har inte ens sin hemmahamn på ostkusten. Det småskaliga yrkesfisket och fritidsfisket som skulle kunna bidra till en levande kust- och landsbygd är i stället alltmer tillbakaträngt.

Storskaligt fiske definieras här som fiskefartyg över 10 meters längd med aktiva redskap, som vanligtvis är trål. I grova drag har det svenska Östersjöfisket ett landningsvärde på cirka 500 miljoner kronor, varav knappt 40 procent utgörs av det storskaliga fisket. Subventionerna är betydande. Dessa ges dels som olika stöd och program genom Jordbruksverket. Därutöver är

För samhället framstår det storskaliga fisket i Östersjön som Ebberöds bank, eller om man vill uttrycka det så, som en landets absolut dyraste sysselsättningsåtgärd, skriver artikelförfattarna.

Foto: Alamy

bränslesubventioner en stor post eftersom trålarna förbrukar stora mängder bränsle för att dra tunga trålar fram och tillbaka genom havet. Därtill kommer statens kostnader för kontroll och fiskeförvaltning samt en särskilt generös ordning för fiskares a-kassa.

Allt i allt uppgår de skatter som det storskaliga fisket betalar inte ens till en tiondel av de subventioner och utgifter som det vållar staten. I själva verket är statens kostnader för det storskaliga fisket avsevärt större än hela det förädlingsvärde som skapas. Även om statens kostnader för Östersjöfisket vore 50 procent över- eller underskattade, så skulle det inte ändra på slutsatsen att skattebetalarna har betydligt större nettokostnader än det förädlingsvärde som det storskaliga Östersjöfisket skapar.

Den samhällsekonomiska kalkylen ser ännu sämre ut. Där tas hänsyn till samhällsvärderingen av trålarnas koldioxidskatt och att åtminstone några av dem som ägnar sig åt storskaligt fiske i dag skulle kunna arbeta i andra branscher. För samhället framstår det storskaliga fisket i Östersjön som Ebberöds bank, eller om man vill uttrycka det så, som en landets absolut dyraste sysselsättningsåtgärd.

En särskilt relevant fråga är vilken påverkan som det storskaliga fisket har på det småskaliga yrkesfisket och fritidsfisket. Många av Östersjöns fiskbestånd är nu illa ute eller har redan kollapsat, vilket har lett till kris för det som fiskepolitiken egentligen vill

Allt i allt uppgår de skatter som det storskaliga fisket betalar inte ens till en tiondel av de subventioner och utgifter som det vållar staten.

skydda, det småskaliga fisket, fritidsfisket och kustsamhällena. De dramatiskt minskande bestånden av torsk har tidigare lett till att torskens naturliga föda som sill och skarpsill ökade, men nu utsätts även dessa bestånd för ett hårt fisketryck och åtminstone sillens framtid är i dag osäker.

Man kan jämföra med Öresund, där trålning varit förbjuden sedan länge. Där tar det småskaliga yrkesfisket och fritidsfisket mångfalt mer fisk än längs Östersjökusten, som dessutom mest blir matfisk av god kvalitet i stället för fiskfoder. Inte minst fritidsfiskare bidrar till jobb och skatteintäkter genom fritidsfiskarnas inköp och turism samtidigt som de inte belastar staten genom subventioner.

I analysen räknar vi på samhällsvinsten av att sluta med det storskaliga Östersjöfisket åtminstone fram till att bestånden har återhämtat sig till samma nivå som var normalt så sent som på 1990-talet. Det skulle efter ett antal år förbättra möjligheterna för det småskaliga yrkesfisket och fritidsfisket. Enligt en försiktig hållning kalkyl

skulle samhället vinna en halv miljard kronor om året och staten 300 miljoner kronor. För de politiker som har att besluta om fiskepolitiken borde dessa beräkningar vara en väckarklocka.

En del hänvisar slentrianmässigt till att EU bestämmer fiskepolitiken. På senare år har dock rådgivningsprocessen inom EU allt tydligare varnat för riskerna förknippade med överfisket. I dagarna har kommissionen konstaterat att det hårt drabbade torskbeståndet inte visar några tecken på återhämtning. Kommissionen föreslår också en minskning av sillfisket som bedöms befinna sig under säkra biologiska gränser.

Problemet är att kommissionen, liksom våra politiker, inte följt den vetenskapliga rådgivningen, lika lite som de följt de försiktighetsprinciper som de själva beslutat om. Resultatet har blivit en fortsatt ond spiral av ständigt minskande bestånd av fisk i Östersjön. Sverige kan emellertid visa aktiv handling i två avseenden:

● **För det första bör myndigheterna få direktiv att sluta sprida myter om fiskets nuvarande samhällsvinster.** I stället bör de själva analysera fiskets samhällskostnader och nytta seriöst och därmed hjälpa regeringen att föra talan inom EU. Även i de andra Östersjöländerna saknas nämligen kunskap om de verkliga kostnaderna.

● **För det andra bör myndigheterna åläggas att utreda vilka spakar Sverige själv kan dra i.** Det finns i dag oklarhet om hur Sverige skulle kunna använda ändrade regler för bränslesubventioner eller en utvidgad kustzon för att bromsa trålarnas ödesdigra och dyra dammsugning av Östersjön.

Stefan Fölster, docent i nationalekonomi och chef för tankesmedjan Better future economics

Per Larsson, professor i marinekologi vid Linnéuniversitetet

Conrad Stralka, verksamhetschef Balticsea 2020

Stiftelsen Balticsea 2020 presenterar i dag en vision för det framtida fisket i Östersjön. Källor och beräkningar finns i den fullständiga rapporten www.balticsea2020.org

Följ DN Debatt i DN-appen

● Vill du få en påminnelse i din telefon när nya artiklar publiceras på DN Debatt?
● Gå då in i DN:s mobilapp, välj **Konto** nere till höger och under rubriken **INSTÄLLNINGAR** trycker du på **Pushnotiser** där du markerar **Aktivera pushnotiser** och kryssar för **DN Debatt**.